

Finansavdelningen
Karolina Roos

Styrelsen för Stockholm Vatten AB

Taxa för vatten och avlopp 2023 - Inriktningsärende

FÖRSLAG TILL BESLUT

Styrelsen föreslås besluta

att uppdra åt VD att ta fram ett förslag till taxa för vatten och avlopp för år 2023 i enlighet med detta inriktningsärende

Mårten Frumerie
Verkställande direktör

Karolina Roos
Avdelningschef
Finans

Sammanfattning

Detta inriktningsärende ska styra arbetet med att ta fram förslag till taxa för vatten och avlopp (VA-taxa) för år 2023. Förslag till ny taxa för 2023 presenteras för styrelsen i juni. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm och Huddinge.

Stockholm Vatten och Avfall har i uppdrag att trygga och säkra dricksvatten- och avloppshanteringen i ett växande Stockholm och Huddinge med en minimerad påverkan på miljön. Det innebär att vissa ledningsnät och anläggningar behöver renoveras och byggas ut. Komplexiteten och omfattningen av projekten ställer högre krav på utredningar, planering och samordning. För att möjliggöra detta behöver intäkterna utvecklas i takt med kostnaderna.

VA-taxan består av två delar - anläggningsavgift och brukningsavgift. Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Brukningsavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar.

Till 2023 föreslås en generell taxehöjning med 7 % för anläggningsavgiften och 18 % för bruksningsavgiften. Ärendet visar även inriktningen för taxenivån 2024 och 2025. Bolagets investeringar under perioden, i anläggningar och befintligt ledningsnät, ger ökade finansiella kostnader men kräver även ytterligare resurser såsom entreprenader, personal etc och samtidigt som den löpande verksamheten fortgår. Flerårsplanen har inte tagit höjd för de senaste veckornas oroligheter i Europa med dess eventuella effekter eller kostnader för oförutsedda händelser av större karaktär, såsom kraftiga regn.

Beslut om taxa för år 2022 kom att börja gälla först den 1 februari 2022. Som kompensation för den förlorade intäkten under januari föreslås att taxan för år 2023 börjar gälla från och med 1 december 2022.

Bakgrund

I enlighet med tidigare styrelsebeslut (2017-12-07) tar bolaget fram inriktningsärenden för VA-taxan och avfallstaxan. Syftet med inriktningsärendena är att informera styrelsen och avfallsnämnden om kommande taxeförslag så att eventuella synpunkter kan arbetas in. Förslag till ny taxa för nästkommande år presenteras för styrelsen i juni. Styrelsen föreslår en taxa som beslutas av kommunfullmäktige i Stockholm respektive Huddinge.

Taxa för VA-tjänster finns reglerat i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Det totala avgiftsuttaget får inte överstiga de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva den allmänna VA-anläggningen. Detta kallas självkostnadsprincipen. Enligt praxis ska resultatet, dvs överuttag och underskott, regleras över en treårsperiod. Vidare ska fördelningen av avgiftsuttaget ske utifrån vad som är skäligt och rättvist.

Vid nationell jämförelse av taxor använder VA-branschen så kallade typhus, vilka ska spegla ett svenskt genomsnitt. Typhus A är ett enfamiljshus (vattenförbrukning 150 m³/år och 800 m² tomtyta) och typhus B ett flerfamiljshus (vattenförbrukning 2 000 m³/år, 15 lägenheter och 800 m² tomtyta). Båda är anslutna till vatten, spillvatten och dagvatten. Typhus B används även i den så kallade Nils Holgerssonundersökningen.

VA-taxan består av två delar - anläggningsavgift och bruksningsavgift.

Anläggningsavgiften är en engångsavgift som betalas i samband med anslutning till det kommunala VA-nätet. Anläggningsavgiftens syfte är att täcka utgiften för utbyggnaden av VA i nya områden. Anläggningsavgiften har tidigare lämnats oförändrad under många år vilket resulterade i en täckningsgrad runt 40 %, dvs relationen mellan inkomster och utgifter. I enlighet med tidigare styrelsebeslut (2017) ska bolaget eftersträva 100 % täckningsgrad. Detta har legat till grund för stegvis höjningar under åren 2018-2021. Under den perioden höjdes anläggningsavgiften i genomsnitt för typhus A med 25 % per år och för typhus B med 27 % per år. Anläggningsavgiften höjdes 2022 med 6 % för båda typhusen A och B.

Bruksningsavgiften är en periodisk avgift som ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader som exempelvis drift- och underhåll, ränta och avskrivningar. Härutöver finns även avgifter för särskilda VA-abonnemang vilket bl a inkluderar särskilda avgifter och abonnemang samt industriavloppstaxa. Syftet med industriavloppstaxan är att ta betalt för den extra kostnad som särskilt förorenat industriavloppsvatten förorsakar. Sedan 2015 har bruksningsavgiften höjts mellan 2-9 % per år, och de senaste tre åren med 7 % per år.

ÄRENDET

Anläggningsavgiften

Bolaget föreslår att samtliga ingående delar i anläggningsavgiften höjs med 7 % till 2023, se tabell 1. Typhus B är som tidigare nämnts VA-branschens statistiska mått vid jämförelse av flerfamiljshus. Antalet lägenheter (15 st) är dock inte riktigt representativt för Stockholm.

Bolagets anläggningsavgifter för 2024 och 2025 är under utredning inklusive analys av nuvarande och kommande täckningsgrad.

Tabell 1. Förslag till avgiftsnivå för ingående avgiftsparametrar i anläggningsavgiften och innebörden för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus). Ink. moms.

År	2022	2023 <i>förslag</i>	Förändring 2022-2023	2024-2025
Servisavgift (kr)	79 500	85 100	7 %	Under utredning
Förbindelsepunksavgift (kr)	79 500	85 100	7 %	
Lägenhetsavgift (kr)	24 000	25 700	7 %	
Tomtyteavgift (kr/m ²)	92,8	99,2	7 %	
Anläggningsavgift för Typhus A (kr) ¹	257 200	275 200	7 %	
Anläggningsavgift för Typhus B (kr) ¹	593 200	634 700	7 %	

1) Anläggningsavgiften är summan av ovanstående delavgifter med hänsyn tagen till fastighetens tomtyta och antal lägenheter. Typhus A = statistiskt branschmätt för enfamiljshus. Typhus B = statistiskt branschmätt för flerfamiljshus.

Brukningsavgiften

Ekonomiska förutsättningar – kostnader

Stockholm Vattens kostnader förväntas öka under perioden 2022 till 2025, då bolaget fortsätter att investera för framtiden samtidigt som den löpande verksamheten fortgår. Bolagets investeringar under perioden, i anläggningar och befintligt ledningsnät, ger ökade finansiella kostnader under perioden, samtidigt som de större pågående projekten som färdigställs kommer kräva ytterligare resurser såsom personal, entreprenader etc. Förväntad ökning av bolagets totala kostnader, inklusive finansiella kostnader, är ca 675 mnkr fram till 2025 vilket framgår av tabell 2. Under perioden 2022-2025 står avskrivningar och räntekostnaderna för den i särklass största kostnadsökningen (totalt ca 480 mnkr) följt av personal (ca 90 mnkr inklusive lönejustering) samt kostnader för entreprenader (ca 60 mnkr) och energi (ca 30 mnkr). Relativt sett ökar räntekostnader (närmare 200 %) och kostnader för varor/material/kemikalier (ca 30 %) mest mellan åren 2022 till 2025.

Tabell 2. Resultaträkning Stockholm Vatten AB enligt budget 2022 och plan för 2023-2025.

Flerårsplan 2023-2025 (mnkr)	2021 Utfall	2022 Budget	2023 Plan	2024 Plan	2025 Plan
Taxebaserade intäkter	1 441	1 562	1 847	2 043	2 220
Övriga intäkter	441	471	490	530	559
Summa externa intäkter	1 882	2 033	2 337	2 574	2 780
Aktiverat arbete	120	141	143	151	157
Summa intäkter	2 003	2 174	2 481	2 725	2 937
Varor/Material/Kemikalier	-73	-82	-95	-99	-108
Entreprenadkostnader	-294	-305	-342	-350	-363
Fastighets- och lokalkostnader	-81	-87	-92	-93	-94
IT-kostnader	-73	-81	-84	-88	-90
Energikostnader	-128	-140	-151	-160	-173
Skadeståndskostnader	-93	-27	-15	-15	-15
Konsultarvoden	-111	-142	-144	-131	-125
Inhyrd personal	-36	-40	-25	-24	-24
Personalkostnader	-516	-603	-642	-675	-697
Övriga externa kostnader	-188	-169	-172	-175	-179
Summa driftkostnader	-1 592	-1 677	-1 761	-1 810	-1 868
Res före avskrivningar och finansnetto	411	497	719	915	1 069
Koncerninterna intäkter och kostnader	69	78	83	85	88
Res före avskr och finansnetto	480	575	802	1 000	1 157
Avskrivningar	-537	-514	-618	-729	-771
Finansnetto	-98	-118	-189	-276	-345
Resultat efter finansnetto	-154	-57	-5	-5	42
<i>förslag höjning av bruksavgiften</i>	7%	7%	18%	10%	8%

Personalkostnaderna har ökat de senaste åren, vilket kan förklaras med att bolaget fortsatt befinner sig i en expansiv fas för att kunna hantera behoven i en snabbt växande stad och omvärldens ökade krav och förväntningar. I Henriksdals reningsverk har den första biomembranlinjen driftsatts vilket bland annat kräver ytterligare resurser för att kunna hantera den nya maskinparken parallellt med den befintliga anläggningen. Även inom bolagets stora satsning inom dricksvattenområdet, Stockholms framtida vattenförsörjning, behövs förstärkning liksom inom områden där bolaget höjt ambitionsnivån som exempelvis arbetsmiljö, dokumentation, ekonomisk uppföljning och digitalisering.

Bolaget har under de senaste åren gjort stora investeringar som medför att de finansiella kostnaderna, såsom avskrivningar, ökar. Den höga investeringstakten medför även att lånebehovet ökar, vilket innebär att bolaget är mycket räntekänsligt. Räntan har i många år varit låg och även i flerårsplanen för 2023-2025 förändras räntesatsen måttligt, men det ger ändå stor negativ effekt. Bedömningarna baseras på en räntesats från 0,75 % för 2022 till 1,28 % för 2025. Räntekostnaderna förväntas öka med närmare 230 mnkr mellan 2022 och 2025, främst på grund av ökade räntor. En känslighetsanalys för bolagets räntekostnader visar att om räntan skulle gå upp 0,2 procentenheter (20 punkter) skulle räntekostnaderna öka med nära 40 mnkr för 2023 och 60 mnkr för 2025, se känslighetsanalysen i figur 1.

Figur 1. Känslighetsanalys av räntekostnaderna för VA (mnkr) vid olika räntesatser.

I bolagets flerårsplan finns hänsyn tagen till ökade energipriser samt räntor i enlighet med stadens prognoser (januari 2022).

Flerårsplanen har inte tagit höjd för de senaste veckornas oroligheter i Europa och dess eventuella effekter såsom indexuppräkningar, transport- och energikostnader eller finansiell oro. Planen har inte med kostnader för oförutsedda händelser av större karaktär, såsom kraftiga regn. Taxan bygger på kostnader så inträffar något utanför planen kan taxan komma att påverkas.

Ekonomiska förutsättningar – intäkter

Taxebaserade intäkter består främst av bruksavgifter. Ca 93 % av taxebaserade intäkterna år 2023 utgörs av bruksavgifter vilket motsvaras ca 1 725 mnkr. Bruksavgifterna ska täcka VA-verksamhetens löpande kostnader enligt självkostnadsprincipen, vilket innebär taxehöjningar år 2023 och kommande år.

Befolkningsökningen i Stockholm har inte varit lika stark under det senaste året. Befolkningsökningens påverkan på bruksintäkterna har justeras ned jämfört med tidigare flerårsplan, från 1 % till 0,5 %. Befolkningsökningen ökar intäkterna med 9 mnkr till 2023.

Förutom bruksavgifterna så har bolaget taxebaserade intäkter från periodiserade anläggningsavgifter, vilket motsvarar ca 40 mnkr, samt intäkter från ledningsflytt, om ca 70 mnkr. Övriga intäkter består till största delen av ersättning för sålda tjänster och produkter som ligger utanför huvudmannskapet, varav försäljning av dricksvatten och avloppsrening till kringliggande grannkommuner är den enskilt största affären. Intäkter från grannkommunsaffären motsvarar ca 300 mnkr år 2023.

Långsiktiga mål

- VA-verksamheten bör eftersträva ett nollresultat över en treårsperiod.
- Resultatet från affärer utanför huvudmannskapet kan återföras till VA-verksamheten.
- Taxeutvecklingen bör, ur ett kundperspektiv, hållas så jämn som möjligt

Analys av alternativa taxehöjningar för bruksavgifterna

Bolaget inför denna period studerat tre olika alternativ för höjning av bruksavgifterna under perioden 2022-2025:

- A. 12 % taxehöjning per år
- B. 18 % taxehöjning år 2023, därefter 10 % 2024 respektive 8 % from 2025
- C. 6 % taxehöjning år 2023 enligt förra årets plan, därefter öka
- D. 22 % taxehöjning år 2023, därefter 7 %

Resultatet av de olika alternativen redovisas i nedanstående tabell 3. Med i tabellen finns även budget för 2022.

Tabell 3. Resultat av olika alternativa taxehöjningar för perioden 2022-2025 inklusive tre års rullande resultat

	2022 (budget)	2023 (plan)	2024 (plan)	2025 (plan)
A. Taxehöjning, %	7%	12%	12%	12%
Årets resultat, mnkr	-57	-90	-70	45
Treårs rullande, mnkr	-203	-300	-220	-115
B Taxehöjning, %	7%	18%	10%	8%
Årets resultat, mnkr	-57	-5	-5	40
Treårs rullande, mnkr	-203	-215	-65	30
C Taxehöjning, %	7%	6%	11%	16%
Årets resultat, mnkr	-57	-180	-185	-15
Treårs rullande, mnkr	-203	-390	-420	-380
D Taxehöjning, %	7%	22%	7%	7%
Årets resultat, mnkr	-57	50	5	35
Treårs rullande, mnkr	-203	-155	0	95

Bolaget förordar alternativ B, dvs att taxan höjs med 18 % år 2023, därefter 10 % 2024 respektive 8 % from 2025. Förslaget är inarbetat i flerårsplanen 2023-2025 för bolaget och medför att vi tar ett nödvändigt steg för att täcka bolagets självkostnader inklusive ökade finansiella kostnader. De kraftiga regnen 2021 och framtida planer kräver att vi resultatmässigt behöver komma i kapp. Föreslagen taxehöjning för år 2023, ger en ny plattform för kommande år. Förordrat alternativ ger ett positivt resultatet för rullande tre år inom ett par år (2025), under förutsättning att planen håller.

Alternativ D, dvs att taxan höjs med 22 % år 2023, därefter 7 % 2024 och 2025. Alternativet medför något högre marginal för att täcka bolagets självkostnader och ger också en ny plattform för kommande år. Alternativet ger ett positivt resultatet för rullande tre år under 2023, under förutsättning att planen håller.

De två andra alternativen, en för kunden stabil utveckling om 12% taxehöjning per år (alternativ A) respektive taxehöjning enligt förra årets plan med en höjning om 6% år 2023 (alternativ C), ger en för bolaget alltför långsam återhämtning och inte förenligt med självkostnadsprincipen i kombination med treårsprincipen.

Föreslaget alternativ B, **eller** alternativ D, förordas i rådande osäkra läge och kan tillsammans med den nya enheten, Affärsutveckling, inom avdelning Finans skapa förutsättning för en mer stabil taxeutveckling. Enheten Affärsutveckling tillsätts för att säkerställa bolagets externa affärer (exempelvis avtal med grannkommuner) och vidareutveckla beslutsunderlag exempelvis taxeärenden.

Förslag till höjning 2023 och inriktning 2024-25

Utifrån förutsättningarna i flerårsplanen och de långsiktiga målen för brukningsavgiften föreslår bolaget en höjning av brukningsavgifterna med 18 % år 2023 och med 10 % för 2024 och 8 % för 2024. Samma höjning föreslås även för avgifter för särskilda VA-abonnemang inklusive industriavloppstaxan.

Skillnaden i nivå på taxehöjningen jämfört med förra årets plan beror främst på skillnader i planen för 2023 och verkligt utfall år 2021. I planen för 2023 är skillnaden främst hänförligt till ökade räntekostnader och utfallet 2021 till kostnaderna i samband med de kraftiga regnen 2021.

Föreslagen taxehöjning tar inte i beaktande senaste veckornas osäkerhet kring effekter av det nu förändrade världsläget, vilket kan komma att påverka både drift- och räntekostnader. Tillsammans med oförutsedda händelser, exempelvis kraftiga regn, gör planerna och bedömningarna osäkra. I rådande läge med oroligheter i Europa och osäkerhet så bör vi följa utvecklingen nära samt hantera justeringar i de fall de uppkommer. Det kan innebära andra nivåer på nivåerna i kommande taxeärenden.

Tidplan

För att VA-taxan ska börja gälla från och med 1 december 2022 bör nedanstående tidplan följas. I linje med många tidigare år ligger beslutet i styrelsen för Stockholm Vatten AB i juni, förra årets modell med beslut i september är planen för kommande år.

2022-05-05	Beslut inriktningsärende VA-taxa 2023 i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2022-06-16	Beslut förslag VA-taxa 2023 i styrelsen för Stockholm Vatten AB
2022-08	Beslut VA-taxa 2023 i KS/KF i Huddinge
2022-10	Beslut VA-taxa 2023 i KS/KF i Stockholm
2022-12-01	VA-taxa 2023 börjar gälla, en månad då beslut för 2022 blev försenat

Övrig analys och bedömning

Anläggningsavgiften

Anläggningsavgifterna har höjts i etapper perioden 2018-2021 i syfte att uppnå 100 % täckningsgrad mellan inkomster från anslutning av nya fastigheter och utgifterna för utbyggnaden av nya VA-ledningar mm. Anläggningsavgifterna föreslås att höjas med 7 % till 2023, vilket är en procentenhet högre än förra året.

Bolagets anläggningsavgift för typhus A (enfamiljshus) är fortsatt hög i jämförelse med andra kommuner medan typhus B (flerfamiljshus) är det motsatta, dvs fortsatt låg vilket framgår av tabell 4. Det är främst lägenhetsavgiften som påverkar anläggningsavgiften för typhus B. Statistik från Svenskt Vatten visar även att bolagets lägenhetsavgift är låg jämfört med andra kommuner till skillnad från övriga delavgifter. Bolagets procentuella höjning ligger i nivå med flera andra kommuner.

I Huddinge har kommunfullmäktiges beslut av VA-taxan för 2019, 2020 och 2021 överklagats till Förvaltningsrätten av privatpersoner. Samtliga överklaganden har fått avslag. Bolaget har dragit flera lärdomar av överklagandena framförallt vad gäller informationen till fastighetsägare i omvandlingsområden. Beslut om VA-taxan för 2022 har inte överklagats.

Tabell 4. Anläggningsavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2022 i ett urval av jämförbara kommuner. Uppgifterna är hämtade från VASS eller kommunernas beslutsärenden.

	Förslag Stockholm/ Huddinge 2023	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Uppsala	Örebro	Linköping	Stockholms län (medel)
(Kr inkl. moms)								
Typhus A (enfamiljshus)	275 204	257 200	305 000	102 182	122 283	180 185	151 885	228 136
Typhus B (flerfamiljshus)	634 724	593 200	743 500	231 750	347 193	566 319	304 525	854 889
Typhus A % höjning från året innan	7%	6%	20%	2%	8%	5%	0%	3% (max 9%)
Typhus B % höjning från året innan	7%	6%	20%	3%	8%	5%	0%	3% (max 9%)

Brukningsavgiften

Föreslagen höjning av brukningsavgifterna med 18 % 2023 och 10 % för 2024 och 8 % för 2025 innebär ett resultat om ca 30 mnkr sett över treårsperioden.

Om de ekonomiska förutsättningarna i närtid förändras i större omfattning går det inte att utesluta en högre taxenivå än den som bolaget föreslagit. En ökning av bolagets kostnader om ca 15 mnkr motsvarar ca 1 procentenhet i taxeökning.

VA-verksamheten genomför stora investeringar som finansieras genom lån vilket gör bolaget mycket räntekänsligt. Enligt bolagets räntekänslighetsanalys (figur 1) skulle räntekostnaderna öka med ca 40 mnkr för 2023, ca 50 mnkr för 2024 och ca 60 mnkr för 2025 om räntan ökar med 0,2 procentenheter (20 punkter).

Avskrivningar utgör ca 25 % av den totala kostnaden och utgör en annan ekonomisk osäkerhet. Per årsskiftet 21/22 fanns det ca 9 miljarder upparbetat i pågående projekt (varav 4 miljarder i Stockholms framtida avloppsrening, SFA). Tidplaner, avskrivningstider och i vilken utsträckning projekten kommer till avslut är exempel på faktorer som kan få stor påverkan på avskrivningarna. Bolaget arbetar fortsatt aktivt med bland annat rutiner för

projektavslut, avskrivningstider för olika komponenter och prognostisering av avskrivningar för bättre prognossäkerhet.

Flerårsplanen har inte tagit höjd för de senaste veckornas oroligheter i Europa och dess eventuella effekter såsom indexuppräknings, transport- och energikostnader eller finansiell oro. Planen har inte med kostnader för oförutsedda händelser av större karaktär, såsom kraftiga regn.

Svenskt Vattens taxestatistik för 2022 är ännu inte publicerad men i tabell 5 redovisas bruksavgiften för typhus A och typhus B för några utvalda kommuner. Av tabellen framgår att bolagets bruksavgift är låg i jämförelse med andra, och den bedöms fortsättningsvis vara bland de lägsta i Sverige även efter en höjning med 18 % år 2023. Det finns flera exempel på höjningar över 10 % år 2022 i andra kommuner såsom Göteborg, Örebro, Sundbyberg och Nacka. Solna har den lägsta bruksavgiften i Sverige.

Tabell 5. Bruksavgiften för typhus A (enfamiljshus) och typhus B (flerfamiljshus) för 2022 i ett urval av jämförbara kommuner. Uppgifterna är hämtade från VASS eller kommunernas beslutsärenden.

	Stockholm/ Huddinge 2023	Stockholm/ Huddinge	Göteborg	Malmö	Uppsala	Örebro	Linköping	Stockholms län (medel)
Kr inkl moms								
Typhus A (enfamiljshus)	5 361	4 543	7 730	5 081	6 823	6 484	5 960	7 428
Typhus B (flerfamiljshus)	40 775	34 555	60 309	50 899	60 827	56 630	46 360	71 272
Typhus A % höjning från året innan	18%	7%	13%	7%	6%	13%	0%	5% (max 22%)
Typhus B % höjning från året innan	18%	7%	12%	7%	6%	13%	0%	5% (max 16%)

SLUT